

Brechtje Paijmans

Corona, onderwijs en art. 3 IVKR

Voor u ligt het eerste nummer van 2022, hopelijk een jaar met meer corona-rust. Terwijl ik deze column schrijf, zijn inmiddels alle scholen open, dus het jaar begint voorspoedig. Tijdens mijn jaarlijkse reflectie rond Oud & Nieuw had ik zelf in elk geval de nieuwjaarswens dat in 2022 de belangen van kinderen en jongeren nadrukkelijker in het oog worden gehouden, vooral bij 'de coronamaatregelen'.

Voorbeelden van maatregelen die in 2020 en 2021 deze groep hebben geraakt, zijn natuurlijk de schoolsluitingen, de mondkapjesplichten en -adviezen, de quarantaine- en test-regels/adviezen, de verschillende lockdowns en de invoering van het coronatoegangsbewijs. In 2022 komt daar nog de vaccinatiecampagne voor jongere kinderen bij alsook de mogelijke uitbreidingen van het coronatoegangsbewijs, zowel tot '2G' als tot '3G' in het mbo en ho.

De maatregelen hebben veel negatieve impact op kinderen en jongeren. Leerachterstanden, concentratieproblemen en een toename van de al bestaande kansengelijkheid in het onderwijs. Meer eenzaamheid, angst, depressieve klachten, eetstoornissen, kindermishandeling en suicidale gevoelens. Meer beeldschermgebruik (ook los van afstandsonderwijs) en ongezond eten en tegelijkertijd minder sporten en bewegen. Net als bij de kansengelijkheid in het onderwijs wordt de al bestaande kloof tussen kinderen die gezond en ongezond leven, groter, met alle gevolgen van dien op de lange termijn.

Bij u als doelgroep van School en Wet, werkzaam in het po, vo en mbo, wil ik daarom aandacht vragen voor art. 3 van het Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK) dat zoveel inhoudt dat de belangen van het minderjarige kind een eerste overweging moeten vormen bij alle maatregelen die kinderen betreffen. Het artikel heeft een zelfstandige en deels rechtstreekse werking. Bij een conflict van belangen, behoren de belangen van het kind in de regel de doorslag te geven.

Ik vraag deze aandacht, omdat de maatregelen ter bestrijding van het coronavirus meer gevolgen voor kinderen en jongeren blijken te hebben dan het virus zelf. De voordelen van de maatregelen voor kinderen en jongeren zijn verwaarloosbaar, terwijl de nadelen hen des te meer treffen. *Omgekeerd evenredig* komt bij mij op, hoewel ik als jurist natuurlijk op mijn tellen moet passen als het om rekenen gaat. Is dat wel de taak van kinderen en jongeren in onze maatschappij? En is dat in lijn met art. 3 IVRK?

Dit klemt te meer als wordt gekeken naar de effectiviteit van sommige maatregelen. Uit internationaal onderzoek lijkt bijvoorbeeld te volgen dat schoolsluitingen heel weinig impact hebben gehad op virusverspreiding. Het Platform Perspectief Jongeren adviseerde het kabinet inmiddels om schoolsluitingen geen optie meer te laten zijn. En het komt mij verstandig voor om dit advies breder te trekken, want daar waar scholen op dit moment weliswaar formeel open zijn, is er door de huidige quarantaine-regels (klas naar huis bij drie positieve testen) feitelijk sprake van gedeeltelijke schoolsluitingen, waardoor ook een goede inrichting van het onderwijs steeds moeilijker wordt. Over mondkapjes in het onderwijs begrijp ik voorts uit processtukken die leidden tot het arrest van 14 december 2021 (ECLI:NL:GHDHA:2021:2452) dat de Staat/het OMT en de eisende stichting het er wel over eens waren dat direct empirisch bewijs van de effectiviteit van mondkapjes ontbreekt en dat hierover wetenschappelijke discussie bestaat, terwijl onjuist gebruik hiervan het besmettingsrisico juist kan vergroten en het dragen ervan kan leiden tot gezondheidsschade. Het positieve effect staat kennelijk niet vast, terwijl negatieve effecten wel worden onderkend. Wordt met mondkapjes in het onderwijs – en andere niet of minder effectieve maatregelen – dan wel recht gedaan aan art. 3 IVRK of worden leerlingen en studenten uiteindelijk het kind van de corona-rekening?

Scholen hebben vanzelfsprekend geen invloed op het landelijke beleid, maar zij hebben wel de autonomie om binnen de landelijke regels de belangen van leerlingen en studenten voorop te zetten. Op scholen rust immers niet alleen de zorg voor de onderwijskwaliteit, maar ook voor de gezondheid en de veiligheid van hun leerlingen en studenten. Hoe kan het gebouw bijvoorbeeld professioneel worden geventileerd? Is het mogelijk om meer sporten en bewegen aan de schooldag toe te voegen? Kan de maatschappelijke polarisatie buiten de schooldeur worden gehouden? (opdat docenten bijvoorbeeld niet meer in een volle klas aan ongevaccineerde leerlingen vragen om 'even op te staan') Zijn er alternatieven mogelijk om te voorkomen dat het eigen beleid onbedoeld strenger uitpakt dan het overheidsbeleid? Moet een advies van de overheid bijvoorbeeld wel verworden tot een plicht op school? En moet een 'Rome-reis' echt naar Rome gaan, ook als daarvoor kinderen worden uitgesloten omdat in Italië '2G' geldt terwijl dat elders niet zo is? Of kan 2022 het jaar worden met meer ruimte voor nieuwe ideeën, die (ook) recht doen aan kinderen en jongeren? Er zijn immers vele wegen die naar Rome (of een andere stad) leiden.